

ابعاد چستی‌شناسی و هستی‌شناسی شهر اسلامی از منظر متون اسلامی

حسن سجاذزاده^{۱*}، سیده الهام موسوی^۲

^۱ استادیار شهرسازی دانشگاه بوعلی سینا همدان
^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خرم‌آباد

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۳/۳/۱۸

تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۱۲/۲۰

چکیده

شهر اسلامی، از نظر ماهیت و ساختار فضایی خاصی که دارد، از اوایل قرن بیستم، مورد توجه محققان قرار گرفت و در بین شهرسازان و شهرشناسان مقوله‌ای جدا را به خود اختصاص داد. تاکنون تحقیقات گسترده‌ای از طرف اندیشمندان مسلمان و غیر مسلمان، درباره شهر اسلامی انجام شده و برای آن، ضوابط و معیارهایی بر طبق اصول و ارزش‌های اسلامی، متفاوت از دیگر شهرها قائل شده‌اند. از آیات قرآن کریم و روایات اسلامی متعددی می‌توان، به معانی و مفاهیم عمیقی در مورد هستی و ماهیت شهر اسلامی پی برد. بنابراین، هدف این مقاله، تبیین «چستی» و «هستی» شهر اسلامی با طرح این پرسش است که، ابعاد چستی‌شناسی (شناخت ابعاد ماهوی) و هستی‌شناسی (شناخت ابعاد وجودی) شهر اسلامی از منظر متون اسلامی (آیات و روایات) کدام است؟ این مقاله، که به روش تحلیلی و با ابزار میدانی و کتابخانه‌ای و بهره گرفتن از متون اسلامی، نگاشته شده، این نتیجه را به همراه دارد که، با توجه به، مفاهیم اساسی دین اسلام از قبیل وحدت، عدالت، امنیت، محرمیت، تواضع، طبیعت‌گرایی، شهر اسلامی را از نظر تأثیر پذیری این مفاهیم، می‌توان، به دو بعد ماهیتی (چستی) و وجودی (هستی) تقسیم کرد. بعد ماهیتی، به بررسی ابعاد و صفات هویتی و کالبدی و بعد وجودی، به بررسی ابعاد تجلی‌حضور عناصر وجودی و کنش‌های فردی و جمعی مسلمانان، منطبق با اصول نام برده شده، در شهر اسلامی می‌پردازد.

واژگان کلیدی: شهر اسلامی، چستی‌شناسی، هستی‌شناسی، ابعاد ماهوی وجودی، متون اسلامی.